

Pääkirjoitus

Mari Maasilta

Arkistojen aarteita 1970-luvulta – Media & viestintä täyttää 40 vuotta

Vuosi 1978 oli merkittävä suomalaiselle median ja viestinnän tutkimukselle, sillä silloin aloitti ilmestymisensä Media ja viestintä -lehden edeltäjä, alan ensimmäinen tutkimuksellinen julkaisu *Tiedotustutkimus*. Lehden syntyyn johtanutta pohdiskelua kuvataan Tiedotustutkimuksen ensimmäisessä numerossa seuraavasti:

”Tiedotustutkimus-lehti on syntynyt vastauksena niihin odotuksiin ja toivomuksiin, joita Nordicom ja Tiedotusopillisen yhdistyksen piirissä on jo usean vuoden ajan esitetty. Lehden tarkoitus on keskitetysti ja säännöllisesti esittää tietoa tiedotustutkimuksen tieteenalan tapahtumista, tutkimusprojekteista, julkaisuista, ja koota näin lukijoikseen alan tutkijat, käytännön tiedottajat, opiskelijat jne.” (Tiedotustutkimus 1978, 1)

Neljäkymmentä vuotta sitten puhuttiin todellakin tiedotustutkimuksesta, eikä sanoja viestintä tai media kelpuutettu uuden julkaisun nimeen. Viestintätutkimus olisi ollut tappio Tampereen ja Helsingin yliopistojen välisessä kilpailussa oppialan painotuksesta, ja mediatutkimus tuskin tuli edes kenenkään mieleen - ainakin sitä olisi tuona aikana pidetty kovin vierasperäisenä. Koska lehteä toimitettiin Tampereella, jossa oppialan nimenä oli tiedotusoppi, oli nimenvaihtaminen sikäläkin ymmärrettävä.

Ensimmäisenä ilmestymisvuotenaan Tiedotustutkimusta ei voinut vielä kutsua tieteelliseksi aikakauslehdiksi, sillä monistetun ja sivuistaan yhteen nidotun lehden ensimmäiset numerot olivat varsin uutispainotteisia. Niissä esiteltiin alan tutkimuksen ja opetuksen toimijoita, listattiin valmistuneita opinnäytteitä ja kerrottiin tieteellisistä tapauksista. Vasta kolmannessa numerossa lehti avasi uuden pohtivan sisältöalueen ja ilmoitti alkavansa julkaista tiedotusopin tutkimuskohteesta tehtyjen väitöskirjatöiden tarkastuslausuntona. Ensimmäisinä esittelyvuorossa olivat Hannu Märkälän ja Seppo Siisälän väitöskirjojen tarkastuslausunnot. Mielenkiintoista oli, että väitöskirjoja esiteltiin nimenomaan tarkastuslausuntojen, ei esimerkiksi referaattien tai – kuten nykyään – lukioiden kautta. Ensimmäisenä ilmestymisvuotenaan Tiedotustutkimuksella ei myöskään ollut nimettyä päätoimittajaa, vaan lehden toimituksesta vastasi kolmihenkinen ryhmä, Paula Jyrkiäinen, Jukka Haapasalo (TOY:n pj.) ja Renny Jokelin.

Ensimmäiseksi päätoimittajaksi nimettiin vuonna 1979 Jukka Haapasalo. Hän määritteli Tiedotustutkimuksen linjaa ensimmäisessä kirjoittamassaan pääkirjoituksessa toteamalla, että keskustelua tiedotusopin keskeisistä ongelmista on käyty viestintäpoliittisin äänenpainoin asettamalla vastakkain nordenstrengiläinen ja wiiolainen koulukunta. Julkisuudessa on kuitenkin jäänyt huomaamatta, että koulukunnat ovat ontologiselta perustaltaan varsin samankaltaisia. Hänen mukaansa viestintäpolitiikasta keskustelulle on Suomessa jo olemassa lukuisia foorumeita, joten ”tässä lehdessä voidaan keskittyä keskustelemaan tiedotusopista tieteenä.” (Haapasalo, 1979, 1–2.)

Ajalleen ominaisesti tiedotusoppitieteestä keskustelu merkitsi keskustelua kriittisen marxilaisen tutkimuksen näkökulmasta. Ensimmäisten artikkeleiden otsikoissa toistuvat kriittisen teorian tieteelliset iskusanat: materialismi, massakulttuuri ja kulttuuriteollisuus. Tieteellisen keskustelun viljelyssä mentiin jopa niin pitkälle, että vuonna 1980 oli syytä tehdä uusi avaus. Lehti oli mielestään saavuttanut tavoitteensa, koska sitä ei ollut tullut edellisenä vuona pelättyä ”viestintäpoliittisten päivänäytösten foorumia”, mutta samalla se oli kehittynyt liian teoreettispainotteiseksi. Siksi seuraavissa numeroissa päätettiin tehdä korjausliike ja julkaista enemmän empiirisävyä tutkimusta ja journalististen ammattikäytäntöjen analyysiä ja kritiikkiä (Haapasalo 1980, 1). Ensimmäinen yrityksen tähän suuntaan teki Veikko Pietilä artikkelillaan Tiede ja journalistinen käytäntö.

Tiedotustutkimuksen ensimmäisten vuosikertojen selailu on kurkistus menneeseen maailmaan, mutta samalla sieltä nousee esiin tuttuja teemoja. Ensimmäisen ilmestymisvuoden lopussa toimituskunta veti yhteen kokemuksiaan tieteellisen julkaisun toimittamisesta ja päätyi – ei niinkään yllättävästi – seuraaviin kysymyksiin: Miten lisätä lehden toimitusresursseja – sekä ihmistyövoimaa että rahaa, miten aktivoida lukijoita ja yleensä alasta kiinnostuneita kirjoittamaan, reagoimaan ja kantamaan vastuuta lehden sisällön ja muodon kehittämiseksi. (Päivä myöhemmin, vuosi eteenpäin, 1978, 1). Seuraavina vuosina kaivattuja ”mielenkiintoisia esitelmiä, kirja-arvosteluja ja tutkimushankkeiden raportointeja” alkoi tulla jo niin runsaasti, että osa valmista aineistoa jouduttiin jättämään pois painokustannusten rajoittamiseksi ja julkaisemaan yksi lehdistä kaksoisnumerona. Nykyistä verkkojulkaisemista eivät julkaisukustannukset rajoita, mutta julkaisutavasta sisällöstä on välillä puutetta.

Palaamme tämän vuoden numeroissamme useamman kerran Tiedotustutkimuksen nelikymmenvuotiseen historiaan. Luvassa on muun muassa entisten päätoimittajien haastatteluja, klassikkoartikkeleiden uusintajulkaisuja ja kurkistuksia lehtemme saavutuksiin. Lukijat pääsevät myös tutkimaan lehden historiaa helposti verkossa, kun Tiedotustutkimuksen reilun ensimmäisen vuosikymmenen numerot 1978–1989 digitoidaan juhluvuoden kunniaksi.

Kirjallisuus

- Haapasalo, Jukka (1979). Tiedotustutkimuksesta. *Tiedotustutkimus* 1(2), 1–2
 Haapasalo, Jukka (1980). Lukevalle. *Tiedotustutkimus*, 2(2), 1.
 Lukijalle (1978). *Tiedotustutkimus* 1(1), 1
 Päivä myöhemmin, vuosi eteenpäin (1978). *Tiedotustutkimus* 4(1), 1